

futbol —que per la manca de perspectiva històrica resta en el més simple i primitiu tòpic— no sigui aplicada al concepte mateix de literatura, i ja no cal dir al de cultura.

Així doncs, no ens trobem davant d'un «estudi no sols original, sinó també ple d'interès», com la contraportada intenta de vendre, sinó davant d'un assaig que més que incitar a «revisar els tòpics que s'han anant perpetuant des de començaments de segle sobre la literatura escrita per dones al nostre país» —continua a la contraportada— incita a l'anàlisi dels mètodes de treball de certs sectors de la professió, els «estudiosos» de la literatura a França, i, per què no?, de la política editorial del nostre país.

La discussió sobre els problemes que planteja la reivindicació de l'existència de la literatura femenina com a objecte d'estudi autònom en la història literària s'ha de fonamentar sobre estudis i no sobre divagacions assagístiques. Les «diferències culturals» no

impliquen ni la manca de rigor professional ni l'absència de fonaments teòrics.

Quan hom acaba la lectura del llibre de Charlon no pot evitar de desitjar que l'amença implícita que conté —la recerca de les característiques d'escriptura comunes de la narrativa femenina catalana—, que arribaria ben segur a ser publicada, resti per sempre més com a projecte, si ha de ser de característiques similars al treball precedent. De fet, l'esperança que Charlon pugui viure una nova «experiència personal», que l'allunyi de la cua de les manifestacions del Primer de Maig a França, és l'última cosa que hem de perdre. Perquè, encara que per a Charlon la literatura catalana hagi estat una *xamba*, per a nosaltres ni la literatura ni la història de la literatura no és, ni serà, ni deixarem que sigui, almenys sense protestar, *xauxa*.

EULÀLIA PÉREZ I VALLVERDÚ

NARCÍS COMADIRA: *En quarantena*. Barcelona, Editorial Empúries, 1990. («Migjorn», núm. 19.) 80 ps.

En aquestes alçades ja no pot sorprendre ningú la solidesa dels últims llibres de Narcís Comadira. És per això mateix que el lector d'*En quarantena* retrobarà aquella solidesa estilística i aquella veu personal agreujada d'*Enigma*. Encara més, *En quarantena* és un plec de poesia «variada, diversa i dispersa», tal com concep el fer poètic el seu autor: dispersió, diversificació que enrobusteixen, potser paradoxalment per al lector desatent, el to confessional/conversacional —anglòfil i italianitzant alhora— del millor Comadira. Una primera característica d'aquest llibre que ressenyem, doncs, és una més acusada manca d'unitat respecte a la seva obra anterior. El llibre presenta dues parts desproporcionades en extensió i en procediments poètics: la primera part conté vint-i-sis poemes que connecten amb una bona part dels recursos i els tons emocionals de l'obra anterior, i formalment es va des del clàssic sonet, ara minoritari, fins a la provatura que suposa la *tanka*; la segona part, forma-

da per un únic poema que dóna títol al volum, representa una decidida renovació formal, elisió total dels signes de puntuació a la manera d'un ben singular monòleg interior, en el context de la poesia de l'autor i en el context de la poesia catalana recent. A més a més, aquest «Quarantena» permet al crític de parlar de l'assoliment d'un discurs conversacional amb una clara textura filosòfica. Això mena a una metafísica i ontologia que es desprenen per força d'una determinada cosmovisió, i a l'inrevés. Arribats en aquest punt, o bé contextualitzem —traiem ferro, en definitiva— aquests conceptes o ja hem caigut en el més suat dels lloc comuns. D'acord, sí que *En quarantena* es planteja els grans temes de la tradició humanística; també és un llibre que pot llegir-se sota el prisma de postulats antropològics, i encara algun crític de parada accidental podrà insinuar que tenim davant un llibre «civil» (?) (que pensa o repensa el concepte de Catalunya). *En quarantena*, però, és primer de tot un bon

llibre de poemes —per com són aquests poemes artefactes individualitzats cadascun i diferents i imprescindibles per definir la totalitat— d'on es desprèn el concepte clar i cenyit de poesia que el seu autor estampava a *La llibertat i el terror. Poesia 1970-1980*. La poesia, doncs, com a expressió del precepte dèlfic, amb l'empelt que calgui de tradició volgudament humanística; altres diran i han dit que romàntica. Per força un exercici poètic d'aquesta mena ha d'incorporar el pensament filosòfic, metafísic, civil i fins antropològic. Però el mèrit és encara el de ser primer de tot poesia, amb pretensió de *saber*, amb l'exigència de la poesia del *ser* i amb l'estil que singularitza la veu i que no s'assoleix sense l'ofici. En definitiva, *En quarantena* és un llibre de maduresa, amb maduresa, sobre la maduresa. Uns quants eixos temàtics ens han de delimitar el concepte vague de maduresa: una preocupació constant per la percepció de la realitat i una reflexió-constatació del temps que fuig. En el primer cas, s'hi impliquen altres temes i consideracions sobre la invenció de la realitat, sobre la poesia com a realitat independent, posem per cas. En el segon, el tractament del tema oscilla entre el lirisme intimista i el discurs filosòfic. Tot plegat, en el cos d'una forma tothora canviant, camaleònica: el poeta domina l'ofici que va adquirir amb aquell mig estrafer mig confondre's d'*Amic de plor*, o aquella assumpció de la tradició contemporània d'*El vell jardí*. Així doncs, podem afirmar que el llibre que ressenyem mostra un Comadira dúctil i versàtil tant en la forma com en el to. Un Comadira còmplice del lector en el joc de la intertextualitat —un joc de referències que traspassen l'estricta literatura i que inclouen, com sempre, Mozart i l'univers pictòric del poeta, més enigmàticament, però, que en els seus primers llibres.

Totes aquestes consideracions generals i descriptives sobre l'estructura, la forma i el to del llibre no han d'amagar que, malgrat una aparença de plec deslligat de poemes, massa dispers i massa variat per trobar-hi un fil conductor, el llibre presenta unes connexions internes entre la primera part i la segona que contradiuen la primera impressió. En efecte, el primer poema del llibre, l'«Eine kleine Nachtmusik» mozartiana, estableix els principis temàtics bàsics de l'últim poema i del vo-

lum per extensió. La constatació de la quarantena en primera instància: «Als quaranta, què més?» evolucionarà fins a l'estar/viure en quarantena del darrer poema. I el darrer poema es clou amb l'autocitació dels «Bons propòsits»: «adéu a la pell lleugera / on els ulls s'emmirallen [...]». Ja en el primer poema tenim el temps esllavissat en el record i amb això la premonició de la mort i les consideracions sobre la vida. Aquesta temàtica és afrontada des de l'escenari on el poeta puja («Quatre escalons em pugem / a un replà desolat») per saber la seva condició dual en la paradoxa («Enmig de l'escenari, / un feix de llum encercla / la meva paradoxa»). I la paradoxa és afrontada a «Quarantena» quan des de la descripció de la vida quotidiana s'arriba a les consideracions transcendents respecte a la vida. Algunes d'aquestes consideracions: l'individu que qüestiona la buidor dels conceptes que l'engalzen a la col·lectivitat i que, en conseqüència, es perfà en un espai íntim. Sabent, però, la utilitat «col·lectiva» del seu procés interioritzador pel que té d'humà, de socialitzable. El poeta se serveix del paisatge natural, un dels correlats de Comadira, i elabora les *fallàcies patètiques* (amb una senzillesa i vaga ironia clarivident a «Aigües profundes» o amb més elaboració en el tractament de la boira al poema «Quarantena»), que expressen el món interioritzat. Al darrer poema, doncs, es recullen i es refan gran part dels temes tractats a la primera part del llibre. Així, l'enyor pel temps passat, la imperfecció de la poesia («Poesia»), el desig amorós juvenil i exòtic de les cançons populars reelaborades («Caràcters»), el qüestionament continu com a essència del viure («Corona» i «Aigües profundes»), les reflexions sobre l'experiència amorosa i el miratge de l'experiència amorosa («Cinc peces fàcils»), la iconografia romàntica («Terra cremada»), la constatació de la desferra a què redueix el pas del temps la carn i l'esperit («Desolació», «Situació»), entre d'altres nuclis temàtics, tenen la conclusió final a «Quarantena». Si abans aquests temes s'havien tractat des de la perspectiva esbiaixada de la ironia en alguns casos, quasi carnerianament, o bé cenyits a l'elaboració formal prefixada, ara, al final, esdevenen pensament greu i encavallat.

A «Quarantena» existeixen les reflexions sobre la mort: «la poesia és la mort el no-res». El silenci del sentit a

«Poesia» a la primera part, les consideracions sobre la solitud que imposa l'escriure i sobre l'estil que mai no s'assoleix ara s'han eixamplat fins al pensament de la mort, del no-res. De la mateixa manera, considerant les dificultats i l'ambigüitat de la percepció del món, es retorna a la inicial paradoxa del poeta: «l'única cosa que dura és l'esvanir-se», o bé «¿o és aquest component de dolor que el meu cor / d'allò que es perd i que així coronat / de la seva virtut essencial que és la de ser fugaç / és comprès plenament i així fet immortal?». La voluntat de percaçar, impossible, l'instant, l'acceptació del ser i del saber en un temps que fuig eternament, fer de la poesia i de l'experiència amorosa una realitat que no aconsegueix fugir del devenir, aquest seguit de temes, el to tímidament sentencios, és el que fa versemblant l'afirmació de més amunt:

En quarantena és un llibre de maduresa. Un llibre i una afirmació que no han de caure en el tòpic, com tampoc no hi queia un altre llibre igualment remarcable i que aquest ens fa recordar, si no pels procediments, sí per l'enfocament temàtic i l'ús subtil de la intertextualitat, allà molt més evident, *L'edat d'or* de Francesc Parcerisas.

En quarantena és, en conseqüència, un llibre que cal tenir en compte en el panorama de poesia catalana contemporània perquè suposa l'afirmament de la veu d'un poeta amb una sòlida trajectòria que l'avalua i perquè ofereix una poesia que se sosté en alguns dels principis bàsics del gènere segons una determinada i sedassada tradició humanista, sense oblidar el sa distanciament de la ironia i del sentit de l'absurd vital. En definitiva, un llibre per rellegir.

JOSEP PARÉ

ANTONI PUIGVERD: *Vista cansada*. Barcelona, Editorial Columna, 1990. 62 ps.

Qualsevol llibre de poesia catalana que es publica avui s'ha de començar a llegir discernint si l'autor és ja un valor consagrat o un debutant, ja que els termes mitjans són, estadísticament, més aviat escassos. En trobar-nos amb un nom desconegut podem fàcilment assumir, en virtut d'una deformació mental força estesa els darrers anys, que es tracta d'un altre exemple de l'allau de llibres primerencs dels joves que forneixen l'imprecís contingent dels poetes del «canvi de segle» o la «generació olímpica». Ara bé, de vegades es produeixen excepcions que aporten matisos a un panorama poètic aparentment massa simplificat.

Un d'aquests casos és el de *Vista cansada*, obra primera d'un debutant endarrerit a primer cop d'ull. Antoni Puigverd (1954), que hauríem de situar per edat amb Susanna o Villatoro (dos exemples tan allunyats entre ells com consolidats), dins aquesta mena de grup que algú ja qualifica de «pont» entre els setanta i els nous, ens ha estalviat les seves primeres provatures (i segurament també les segones) per oferir una obra suposadament madura, rigorosa i tan despresa dels tòpics sempre assenyalats en els poetes que co-

mencen com d'una clara adscripció a una moda poètica concreta.

Tenint en compte aquestes dades, es pot destacar en l'obra de Puigverd una intenció clara, la voluntat de construir un llibre personal, no tant pel que fa a la formulació d'un estil (que existeix), sinó en el que pot tenir la poesia de vivencial i específic d'una consciència. Conseqüentment, no cal gaire esforç per situar la seva poesia dins el corrent conegut com a «poesia de l'experiència», en el seu cas amb tendències complementàries a l'autobiografia, la narració i la descripció d'estats anímics. El tema del recull, precisament, ve a ser la descripció d'un estat vital de cansament, tedí i buidor (d'aquí la insinuació del títol) que prové d'un inicial escepticisme existencial, lluny de la ingenuïtat de la joventut i producte del temps viscut, en el qual tenen papers importants un punt del sempre inefable *spleen* i una nostàlgia, a voltes, indubtablement sincera.

Si l'experiment arriba a bon port, en termes generals, és gràcies a un ús intel·ligent i ben dosificat de la ironia i a un distanciament poques vegades superat per l'emoció del jo. En tot cas, no es tracta tan sols d'un catàleg com-